

“Тасдиқ мекунам”

Муовини директори Институти фалсафа,
сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, д.и.ф.,
Хайдаров Р. Ҷ.

“ 11 ” 04/02/22 2022 с.

Хулосаи

Шӯрои олимони (семинари) Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба рисолаи Назар Муъмин Абдучалол дар мавзӯи “Адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалияи ҳаёти ҷамъиятӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ)

Рисолаи диссертационии “Адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалияи ҳаёти ҷамъиятӣ” дар шӯбаи фалсафаи иҷтимоии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (суратчаласа аз 01.02..2022, №2 ва суратчаласа аз 15.02.2022, №3) якҷанд маротиба муҳокима карда шуда, ба ҳимоя тавсия шудааст.

Дар марҳилаи таҳияи диссертатсия Назар Муъмин Абдучалол унвонҷӯи Шӯбаи фалсафаи иҷтимоии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) фаъолият дошт. Ҳамзамон ӯ аз соли 2019 директори Институти мазкур мебошад.

Соли 2000 рисолаи номзадиро аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) дифо намудааст.

Мушовири илмӣ – Усмонзода Хайриддин Усмон –директори Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, узви вобастаи АМИТ, доктори илмҳои фалсафа, профессор, ш. Душанбе.

Дар натиҷаи муҳокимаи рисолаи илмӣ “Адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалияи ҳаёти ҷамъиятӣ” Шӯрои илмӣ хулосаи зеринро қабул намуд:

Мавзӯи таҳқиқоти Назар Муъмин Абдучалол “Адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалияи ҳаёти ҷамъиятӣ” яке аз мавзӯҳои мубрам ва таҳқиқнашуда дар илми фалсафаи ватанӣ мебошад. Таҳассус, мавзӯ ва мазмунҳои таҳқиқоти диссертационӣ ба шаҳодатномаи ихтисосҳо мувофиқ буда, диссертатсия ба

ихтисоси Мавзуи таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) мувофиқат менамояд.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоихаҳо) ва мавзуҳои илмӣ. Таҳқиқоти мазкур мутобиқи лоихаи илмӣ-таҳқиқотии Шуъбаи фалсафаи иҷтимоии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020 дар мавзуи «Ҳолат ва сохторҳои муносибатҳои нави ҷамъияти дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» иҷро гардидааст.

Мубрамаи мавзуи таҳқиқотӣ. Дар таърихи инкишофи инсоният дар ҳаёти маънавии он мафҳумҳои мавҷуд буданд, ки дар онҳо идеяҳо, орзуҳо дар бораи бехтарин шаклҳои муносибатҳои одамон таҷассум гардидаанд. Яке аз ин идеалҳо, арзишҳои олиӣ бештар мутамарказшуда, ки ниёзҳои таъхирнопазир, ормонҳо, орзуҳои бехтарини одамонро ифода мекунанд, мафҳуми адолат аст. Ин падида дар ҷараёни инкишофи таърихӣ вобаста ба он, ки кӣҳо, кадом гурӯҳи иҷтимоӣ, кишварҳои ҷомеа ифодагари он буданд, тафсириҳои гуногун пайдо кард.

Мурочиати инсоният ба мавзуи адолат ҳамеша бо давраҳои мураккаб шудани вазъияти иҷтимоӣ алоқаманд буд, ки зарурати пайдо намудани роҳҳои раҳбарӣ аз шароити бавҷудода талаб менамуд.

Таҳқиқи масоили адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалияи ҳаёти ҷамъияти дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳам барои илмҳои фалсафа ва ҳам барои амалия, ки дар доираи тағйиротҳои дар даҳсолаҳои охир рух додааст, ҳеле муҳим мебошад. Дар ҳаёти ҷамъиятии кишварҳои муосир ҷустуҷӯи роҳҳои татбиқи принципҳои адолати иҷтимоӣ яке аз масъалаҳои муҳим ба шумор рафта, ҳам аз ҷиҳати назариявӣ ҷаҳонбинӣ, ҳам аз ҷиҳати амалӣ аҳамияти хоса касб намудааст.

Зарурати таҳқиқи мавзуи мазкур дар доираи имкониятҳои методологияи фалсафаи иҷтимоӣ инчунин бо он алоқаманд карда мешавад, ки ҳалли масъалаи адолати иҷтимоӣ, ҳамчун падидаи мураккаб, омӯзиши амиқи асосҳои бунёди татбиқи принципҳои онро дар ҷомеаи муосир талаб менамояд. Бояд қайд намоем, ки асосмандкунии назариявии адолати иҷтимоӣ дар доираи фалсафа мазмунан тағйир ёфта, акнун дар баробари омӯхтани ҷанбаҳои ахлоқӣ ва ҳуқуқии ин падида, инчунин ҷустуҷӯи шеваҳои мудирияту татбиқи он аҳамияти бештар пайдо мекунанд.

Таҳқиқоти масоили риояи адолати иҷтимоӣ яке аз самтҳои ояндадори рушди илмҳои иҷтимоӣ ва гуманитарӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, зеро он ҳамчун як шарт демократикунонӣ ва башардӯстии ҳам ҷомеа ва ҳам илм хизмат мекунанд. Мубрамаи ин таҳқиқотҳо бо имконоти ҷустуҷӯи равишҳои нав муайян мешавад, ки бо воситаҳои онҳо барои шарҳ додани раванҷҳои тағйирпазир ва тақмили амалия шароит фароҳам оварда мешавад. Маҳз барои

хамин муобрамияти таҳқиқи масъалаи пажӯиш ва ҷустуҷӯи роҳҳои татбиқи адолати иҷтимоӣ муҳимияти худро нигоҳ медорад.

Дар мамлакатҳои рӯ ба инкишоф, аз ҷумла дар Тоҷикистон, дар доираи ниёзмандҳои афзоянда ба таъмини вазъи муътадилӣ равандиҳои иҷтимоӣ пайваста зарурияти таҳқиқи амалишавии принципҳои адолати иҷтимоӣ муобрамияти хоса ба худ касб намуда, натиҷаи ин гуна пажӯишҳо метавонад заминаи муҳиме баҳри танзими муносибатҳои нави ҷамъиятӣ гардад. Ҳамаи ин дар маҷмӯ зарурати таҳлили фалсафӣ-иҷтимоии мавзӯи диссертатсияи мазкурро ба миён меорад.

Дарачаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои химоя пешниҳод мешаванд. Таҳқиқоти диссертатсионии мазкур аз назари гузориши масъалаи баррасишаванда, мавзӯи интиҳобшуда, усули баррасӣ ва роҳҳои илмӣ ҳалли масъалаҳои татбиқгардии адолати иҷтимоӣ махсуб мегардад.

Дар таҳқиқоти диссертатсионии мазкур навгонии илмӣ ҳам аз тарзи гузоштани проблема ва ҳам аз роҳи ҳалли он таркиб ёфтааст, зеро дар илми ватании фалсафӣ қорхое, ки таҳлили низомноки падидаи ҳуқуқии таҳқиқшавандаро фаро гиранд, мавҷуд нест. Навгонии қори диссертатсионӣ ба таври зерин мушаххас карда шудаанд:

1. Ҷойгоҳи адолати иҷтимоӣ дар низоми арзишҳо маълум ва моҳияти диалектикий адолати иҷтимоӣ ҳамчун идея ва падидаи иҷтимоӣ дар робитаи мутақобилаи он бо баробарии иҷтимоӣ ва озодӣ ошкор карда шуда, дар ҷараёни таҳқиқот ҳамчун принципи асосии методологӣ истифода гардидааст.

2. Омилҳои асосии тағйирёбии тасаввуроти ақидаҳои фалсафӣ-иҷтимоӣ доир ба адолати иҷтимоӣ дар шуури ҷамъиятии давраҳои гуногуни таърихӣ муайян карда шудааст.

3. Консепсияҳои муосири фалсафӣ-иҷтимоӣ дар бораи адолати иҷтимоӣ омӯхта ва тасниф карда шуда, мавқеъ ва ё тамоюли идеологии онҳо дар ҷодаи татбиқи адолати иҷтимоӣ арзёбӣ гардидааст ва ҷанбаҳои прагматикий адолати иҷтимоӣ ҳамчун категорияи фалсафӣ дар марҳалаи кунунии рушди афкори фалсафӣ муайян карда шудааст.

4. Асоснок карда шудааст, ки сатҳи воқеии татбиқшавии принципҳои адолати иҷтимоӣ дар ҳаёти ҳар як ҷомеа аз ҳолат ва имконияти дигаргуншавии системаи иҷтимоии он вобастагии мустақим дорад. Инчунин нақши низомофарандагии адолати иҷтимоӣ дар рушди услувори ҷомеа муайян ва баҳогузорӣ карда шудааст.

5. Дар пояи омӯзиши маводҳои назариявӣ ва таҷрибавӣ зарурати бознигарӣ ба ҳалли масъалаҳои адолати иҷтимоӣ дар шароити муосири ҷаҳонишавӣ асоснок карда шудааст.

6. Алоқамандии адолати иҷтимоӣ ва сиёсатгузори иҷтимоӣ дар рушди

мамлакатҳо, адолати иҷтимоӣ ва рушди неруи инсонӣ дар заминаи инкишофи сармояи инсонӣ ва сармояи иҷтимоӣ асоснок карда шудааст.

7. Асосҳои фалсафӣ-иҷтимоии ҷанбаҳои амалии адолат дар муносибатҳои байналмилалӣ ошкор гардида, исбот карда мешавад, ки имрӯз бо сабаби ихтилофи манфиатҳо ва самаранок набудани механизми татбиқи адолати иҷтимоӣ, дар амал татбиқ намудани идеяи адолати глобалӣ (ҷаҳонӣ) дучори мушкилоти ҷиддӣ гаштааст.

8. Хусусияти дарки фалсафӣ-иҷтимоии адолати иҷтимоӣ дар шароити трансформатсияи муносибатҳои ҷамъиятӣ ошкор карда шудааст. Аз ҷумла, равишҳои асосии фалсафӣ-иҷтимоии таҳлили адолати иҷтимоӣ дар ҷомеаи шӯравӣ, ки он ҳамчун системаи арзишҳои шуури муқаррарӣ ва тасаввуроти одамон дар бораи тақсмоти неъматҳои ҷамъиятӣ фаҳмида мешуд, таҳқиқ карда шудааст.

9. Нақши гузаришбандии сиёсати иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар татбиқи самараноки адолати иҷтимоӣ дар ҷомеа муайян карда шуда, усулҳои сиёсатгузори мазкур арзёбӣ гардидаанд.

10. Нақши хадомати ҳифзи аҳоли дар Тоҷикистон ҳамчун механизми сиёсати иҷтимоии давлат дар танзиму таҳкими адолати иҷтимоӣ арзёбӣ карда шуда, зарурати шарикӣ ҳамкорӣҳои судманди давлат, ташкилотҳои ғайридавлатии хайриявӣ ва субъектҳои алоҳидаи эҳсонкор дар ин самт муайян карда шудааст.

11. Нақши муҳими адолати иҷтимоӣ дар қаринаи ташаккули ва рушди ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон, омилҳои асосии таҳкими муносибатҳои одилонаи ҷамъиятӣ дар он таҳқиқ карда шудааст.

Мақсади асосии кор омӯзиши ҳамҷонибаи илмӣ дар доираи равиши фалсафӣ-иҷтимоӣ муайян кардани нақши адолат ҳамчун идея ва падидаи иҷтимоӣ дар ташаккули ҳаёту фаъолияти ҷомеаи муосир мебошад. Дар ин иртибот муаллиф ҳадаф гузоштааст, ки як қатор вазифаҳои мушаххасро муайян намояд, аз ҷумла:

- ошкор намудани табиати диалектикий адолати иҷтимоӣ ва муайян кардани ҷойгоҳи он дар низомии арзишҳои ҷомеаи муосир, баррасии робитаи диалектикий адолати иҷтимоӣ бо озодӣ ва баробарӣ;

- таҳлил намудани раванди таҳаввули идеяҳо дар бораи адолат дар таърихи афкори фалсафӣ-иҷтимоӣ;

- шарҳу тавзеҳи адолати иҷтимоӣ ҳамчун падидаи мураккаб ва умумибашари иҷтимоӣ дар пояи таҳлили концепсияҳои муосири фалсафӣ-иҷтимоӣ;

- собит кардани зарурати бознигарӣ ба мудирӣ ва ҳалли масъалаҳои адолати иҷтимоӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ;

- муайян кардани тамоюлҳои асосии таҳқиқи масъалаҳои адолати иҷтимоӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ;

- таҳқиқ кардани масъалаи таъсири омилҳои иҷтимоӣ ба таҳкими адолати иҷтимоӣ дар дурнамои рушди ҷомеаи ҷаҳонӣ;

- муайян кардани нақш ва мақоми адолат ҳамчун падида ва идея дар муносибатҳои байналмилалӣ;

- дар асоси истифодаи усули таҳлили муқоисавӣ таҳқиқ кардани хусусиятҳои татбиқи адолати иҷтимоӣ дар шароити ҷамъияти шӯравӣ ва давраи гузариши ҷомеаҳои пасошӯравӣ;

- баррасии усулҳои муассири татбиқи адолати иҷтимоӣ дар соҳаи сиёсати иҷтимоии давлат ва самаранокгардони он дар шароити муосир;

- арзёбии нақши хадамоти хифзи аҳоли дар Тоҷикистон ҳамчун механизми татбиқи сиёсати иҷтимоии давлат;

- таҳқиқи меъёрҳо ва усулҳои густаришу таҳкими адолати иҷтимоӣ дар ҳаёти ҷомеаи шахрвандии Тоҷикистон.

Ба андешаи мо муаллиф кӯшиш кардааст, ки ба ин проблемаҳои ҷойдоштаи фалсафӣ-иҷтимоӣ андешаҳои худро баён намояд ва аз уҳдаи он бо сарбаландӣ баромадааст.

Асоснокӣ ва муътамад будани хулоса ва тавсияҳое, ки дар диссертатсия зикр гардидаанд. Диссертатсия кори анҷомёфтаи илмӣ-таҳассусӣ буда, натиҷаҳои он барои рушди илми фалсафаи иҷтимоӣ мусоидат мекунанд. Ҷанбаҳои дигари мавзӯи диссертатсия барои рушди илмҳои дигари соҳавии фалсафӣ аҳамияти муҳим доранд.

Таҳлили диссертатсия, ақидаҳо, нуктаҳои илмӣ, хулосаҳо, мафҳумҳои илмӣ, проблемаҳои илмӣ, ки аз тарафи муаллиф пешкаш шудаанд, инчунин таҳлили танқидии ақидаҳои дар илм ҷойдошта, муайян намудани мавқеи мустақили ҳеш, асосноккунии нуктаҳои илмӣ ва хулосаҳо бо истифода аз доираи кофии маводи илмӣ ва таҷрибаи амалӣ аз он дарақ медиханд, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона анҷом дода шудааст.

Аҳамияти илмӣ ва амалии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф аз ҷиҳати назариявӣ ба рушди илми фалсафаи иҷтимоӣ мусоидат карда, мавод ва хулосаю натиҷаҳои бадастомадаи он дар рафти таҳлилу таҳқиқҳои минбаъдаи масъалаи адолати иҷтимоӣ дар ҳаёти ҷомеа, навиштани диссертатсияҳо метавонанд мавриди истифода қарор дода шаванд. Илова бар ин, мавод ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳангоми таҳияи китобҳои дарсӣ, воситаҳои таълимӣ ва курси лексияҳо барои донишҷӯён аз фанҳои фалсафаи иҷтимоӣ, сотсиология, фарҳангшиносӣ ва арзишшиносӣ метавонанд истифода шаванд.

Хулосаҳои назариявӣ ва тавсияҳои амалии таҳқиқот метавонанд дар фаъолияти сохторҳои дахлдори мақомоти ҳокимияти давлатӣ барои таҳкими сиёсати иҷтимоӣ ва татбиқи принципҳои адолати иҷтимоӣ дар ҷомеа истифода шаванд.

Аз ҷониби Назар М. А. дар ҳалли масоили таҳқиқотӣ асарҳои фундаменталии муҳаққиқони ватаниву хориҷӣ фаровон истифода карда шудааст. Назар М. А. дар натиҷаи омӯзиши сарчашмаҳои илмӣ, адабиёти соҳавӣ ва баҳодиҳии ақидаҳои олимони гуногун нуктаҳои муаллифии худро пешниҳод намудааст, ки он хоси гузаронидани таҳқиқоти илмӣ мебошад. Мазмунҳои диссертатсия шаҳодати кофӣ будани пуррагии баёни мазмун ва навгонии илмӣ доштани онро медиҳад. Муаллиф аз натиҷагирӣ хулосаҳои худро ифода намудааст, ки он барои рушди илми муосири фалсафаи иҷтимоӣ саҳми сазовор мегузорад.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона анҷом дода шуда, дорои ягонагии дохилӣ мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмӣ диссертатсия барои илми фалсафа навгонӣ буда, саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро дар илм нишон медиҳанд.

Бояд қайд намуд, ки махсусан асосҳои методологии таҳқиқоти мазкур фаҳмиши материалистии ҳаёти иҷтимоӣ, ягонагии диалектикий равишҳои иҷтимоӣ фарҳангӣ ва муносибати системавӣ мебошад. Инчунин дар таҳқиқи мавзӯи мазкур принципҳои таърихият ва мантикият, усулҳои диалектика, таҳлили системавӣ-сохторӣ, моделсозии иҷтимоӣ ва усулҳои ояндабинӣ, равишҳои культурологӣ, сотсиологӣ ва тамаддунӣ истифода карда шудаанд. Дар баробари ин, истифодабарии усулҳои абстраксиясозӣ ва таҳлили муқоисавии идеяҳо, назарияҳо ва концепсияҳо имкон доданд, ки мавзӯи дақиқтар таҳқиқ карда шавад.

Аз ин лиҳоз, таҳқиқоти диссертатсионии Назар Муъмин Абдучалол ба масъалаи мубрами имрӯзаи илмӣ – вазъи адолати иҷтимоӣ бахшида шудааст ва дар шароити ҷаҳонишавӣ мубрамиаш дучанд мегардад.

Автореферат ва маводи нашрнамудаи муаллиф ба талаботи тарғиби додани дараҷаҳои илмӣ пурра мутобиқат дошта, хулосаи мушаххаси таҳқиқоти муаллиф оид ба мавзӯи мазкур мебошанд. Муаллиф дар ҷараёни таҳқиқоти диссертатсионӣ ба муаллифон ва манбаи иқтибоси мавод ишора менамояд.

Таълифоти натиҷаҳои диссертатсия. Интишороти илмӣ Назар Муъмин Абдучалол ба матни таҳқиқоти диссертатсионии тақризшаванда мувофиқ мебошанд. Муқаррароти асосӣ ва хулосаҳои диссертатсия аз ҷониби унвонҷӯ дар конференсияҳои сатҳи гуногун маъруза шудаанд. Мухтавои асосии диссертатсия дар 1 монография ва 31 мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аггестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва матбуоти ҷумҳуриявӣ ба нашр расонида шудаанд.

Мазмуну мухтавои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар интишороти

зерини довталаби унвони илмӣ инъикос гардидаанд:

I. Монография:

1. Адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалишавии он дар ҳаёти ҷамъиятӣ (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ). – Душанбе: «Илм», 2022. – 320 саҳ.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

2. Ҷанбаҳои иҷтимоӣ ва биологӣ дар табиати инсон [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2019. – №1. – С.11-15.
3. Таҳаввули тасаввурот доир ба адолат дар фалсафаи атиқа ва асримиёнагии Ғарб [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2019. – №2. – С.11-18.
4. Доир ба тафсири категорияи «адолат» [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2019. – №3. – С.8-13.
5. Рушди соҳаи туризм дар Тоҷикистон ва ташаккули фарҳанги экологии шаҳрвандон [Матн] / М. А. Назар, А. С. Саидов // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2019. – №3. – С. 111-115.
6. Адолати иҷтимоӣ ҳамчун андозаи баробарӣ ва озодӣ [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2019. – №4. – С. 8-17.
7. Заминаҳои татбиқи принсипи адолати иҷтимоӣ [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2020. – №1. – С. 8-16.
8. Тафсири адолати иҷтимоӣ ва мушаххасоти татбиқи он дар ҷомеаи шӯравӣ [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2020. – №3. – С. 28-35.
9. Андешаҳои марксистӣ дар бораи адолати иҷтимоӣ [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2020. – №4. – С. 59-65.
10. Тафсири адолати иҷтимоӣ аз назари намояндагони машшоияи Шарқ [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2021. – №1. – С. 50-54.

11. Негативные последствия влияния COVID-19 на социально-экономическую сферу жизни таджикостанского общества [Матн] / М. А. Назар, Саидов А. С. // Известия Института философии, политологии и права имени А.Баховаддинова Академии наук Республики Таджикистан. – 2021. – №2. – С.14-19.
12. Адолати иҷтимоӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институди фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баховаддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. // – 2021. – №2. – С. 24-30.
13. Образование – важный фактор повышения значимости человеческого капитала для развития общества [Текст] / М. А. Назар, Саидов А. С. // Известия Института философии, политологии и права им. А.Баховаддинова Национальной академии наук Таджикистана. – 2021. – №3. – С. 8-13
14. Рушди нобаробари иҷтимоӣ-иқтисодии кишварҳо ва адолати глобалӣ дар ҷаҳони муосир [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институди фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баховаддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2021. – №3. – С. 21-26.
15. Таъмини адолати иҷтимоӣ ҳамчун гавари суботу устувории ҷомеа [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институди фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баховаддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2021. – №4. – С. 56-62.
16. Нақши системаи ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли дар таъмини баробарӣ ва адолати иҷтимоӣ [Матн] / М. А. Назар // Гузоришҳои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2021. – № 3. – С. 71-75.
17. Самтгириҳои ҳоси амалишавии ҳадафҳои сиёсати иҷтимоӣ дар кишварҳои рӯ ба инкишоф дар шароити муосир [Матн] / М. А. Назар, Х. У. Усмонзода // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. – 2022. – №1.
18. Баробарҳуқуқии ақаллиятҳои миллии ҳамчун меъёри адолати иҷтимоӣ дар ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон [Матн] / М. А. Назар // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. – 2022. – №1.

III. Мақолаҳои илмӣ, ки дар нашрияхои дигар ҷон шудаанд:

19. Тафсири адолат дар афкори мутафаккирони давраи фарҳангии Эҳё ва Замони нав [Матн] / М. А. Назар // Фарҳанг ва санъат. – 2019. – №2. – С.11-17.
20. Баҳсҳои муосири концептуалӣ дар мавзӯи адолат [Матн] / М. А. Назар, Х. У. Усмонзода // Фарҳанг ва санъат. – 2020. – №1. – С. 24-37.
21. Мақсад, масъалаҳо ва дурнамои рушди маориф [Матн] / М. А. Назаров (М. А. Назар) // Равандҳои ҷаҳони муосир ва ояндабинии иҷтимоӣ. – Душанбе: «Пойтахт», 2017. – С. 9-13.
22. Рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ баъди таъсиси ҶШС Тоҷикистон [Матн] / М. А. Назар // Маводи конференсияи илмӣ-амалӣ бахшида ба ифтихори 90-солагии таъсисёбии Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон (15 октябри 2019). – Душанбе, 2020. – С. 44-50.

23. Татбиқи сиёсати давлатӣ ҳадафи асосии соҳаи илм [Матн] / М. А. Назар // Президент ва илм. (Маҷмӯаи мақолаҳо). – Душанбе: «Дониш», 2021. – С. 96-113.
24. Ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ ва омилҳои тақвияти адолати иҷтимоӣ дар ҷомеа [Матн] / М. А. Назар // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Силсила: илмҳои фалсафӣ. – Душанбе. – 2021. – №2(2) – С. 59-66.
25. Сиёсати иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тақвияти адолати иҷтимоӣ [Матн] / М. А. Назар // Тоҷикистон дар масири таърих: истиқлолият, дастовард ва дурнамо. Маводи Симпозиуми байналмилалӣ илмӣ, 5-6-уми сентябри соли 2021. – Душанбе: «Дониш», 2021. – С. 401-411.
26. Таҳкими сиёсати иҷтимоӣ ва масъалаҳои татбиқи адолати иҷтимоӣ дар шароити муосир [Матн] / М. А. Назар // Маҷмӯаи мақолаҳои конференсияи илмӣ-назариявӣ байналхалқӣ дар мавзӯи «Масоили мубрами илмҳои ҷомеашиносӣ дар замони муосир» бахшида ба 30-солагии истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 20-солагии таъсисёбии факултети фалсафаи ДМТ. – Душанбе: ДМТ, 2021. – С. 78-64.
27. Здравоохранение – основной механизм развития человеческого капитала [Матн] / М. А. Назар, Саидов А. С. // Достижения и проблемы фундаментальной науки и клинической медицины. Материалы международной научно-практической конференции (69-ой годичной), посвященная 30-летию Государственной независимости Республики Таджикистан и годам развития села, туризма и народных ремесел (2019-2021). Т.2. – Душанбе: ГОУ ТГМУ, 2021. – С. 61-63.
28. Озодӣ ва адолати иҷтимоӣ ҳамчун падидаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ [Матн] / М. А. Назар // Рушди давлатдорӣ миллӣ дар замони соҳибистиклолӣ. Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ (ш.Душанбе, 03 сентябри соли 2021). – Душанбе: «Абдурахмон-Р», 2021. – С.17-22.
29. Адолати иҷтимоӣ ва масъалаҳои рушди босубот [Матн] // Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи татбиқи Ҳадафҳои рушд. Маводи Конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ. Душанбе, 17 сентябри 2021. – Душанбе: «Илм», 2021. С. 13-22.
30. Масъалаи адолат дар фалсафаи бостонии тоҷик [Матн] // Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи татбиқи Ҳадафҳои рушд. Маводи Конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ. Душанбе, 17 сентябри 2021. – Душанбе: «Илм», 2021. – С. 279-287.
31. Таносуби адолат ва ҳуқуқ [Матн] // Рушди илми ҳуқуқ дар 30 соли Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон (Маводи Конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ бахшида ба 30-солагии Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон). Душанбе, 22 июни 2021. – Душанбе: «Наشري Мубориз», 2022. – С. 9-17.
32. Таъмини рушди неруи инсонӣ ва сармои инсонӣ ҳамчун ҳадафи татбиқгардонии адолати иҷтимоӣ [Матн] / М. А. Назар // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи

А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2022. – №1. – С. 46-50.

Ба талаботи Комиссияи Олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ будани тартиб ва танзими диссертатсия. Аз омӯзиши матни пурраи диссертатсия хулоса намудан мумкин аст, ки таҳқиқоти довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ Назар Муъмин Абдучалол пурра ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи Олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои фалсафа ҷавобгӯ мебошад, зеро онҳо натиҷаҳои мустақилона бадастовардаи муаллиф буда, барои рушди илми фалсафаи иҷтимоӣ ва соҳаҳои дигари фалсафа мусоидат мекунанд.

Дар умум таҳқиқоти диссертатсионии Назар Муъмин Абдучалол ба талаботи бандҳои 31, 33- 35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқат менамояд. Зеро хангоми баррасии матни диссертатсия маълум гардид, ки ба талаботи муқарраргардида пурра ҷавобгӯ аст. Диссертатсия кори илмӣ-тахассусии анҷомёфта буда, натиҷаҳои он барои рушди илми фалсафа аҳамияти муҳим доранд.

Ҳамзамон, онҳо метавонанд, хангоми таҳия ва татбиқи барнома, стратегия ва концепсияҳои давлатӣ истифода шаванд. Маводи диссертатсия хангоми тадрили фанни таълимии фалсафаи иҷтимоӣ, сотсиология, сиёсатшиносӣ ва фарҳангшиносӣ, навиштани диссертатсияҳо ба таври васеъ мавриди истифода қарор гиранд, ки ҷанбаҳои мусбати корро нишон медиҳанд.

Ҳамин тариқ, Назар Муъмин Абдучалол сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) мебошад.

Дар заминаи гуфтаҳои болозикр, Шӯрои олимони Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон **қарор кард:**

1. Диссертатсияи унвонҷӯи дараҷаи илмӣ Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ Назар Муъмин Абдучалол дар мавзӯи “Адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалияи ҳаёти ҷамъиятӣ” кори илмӣ-тахассусии анҷомёфта буда, ба талаботи муқарраргардида пурра ҷавобгӯ ва барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) сазовор аст.

2. Диссертатсияи унвонҷӯи дараҷаи илмӣ Назар Муъмин Абдучалол дар мавзӯи “Адолати иҷтимоӣ дар назария ва амалияи ҳаёти ҷамъиятӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) тавсия карда шавад.

Аз 29 аъзои Шӯрои олимон дар Маҷлиси Шӯрои лимон 27 нафар иштирок дошт. Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарafdор “27” нафар, “зид” нест, “бетараф” нест. суратчаласа аз “18” марти соли 2022, №4.

Раиси Чаласа:

Муовини раиси Шӯрои олимон,
Муовини директори Институти фалсафа,
сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи
А. Баҳоваддинови Академияи миллии
илмҳои Тоҷикистон, н.и.ф., дотсент

Ҳайдаров Р. Ҷ.

11 апрели соли 2022

Котиби чаласа:

Котиби илми Институти фалсафа,
сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи
А. Баҳоваддинови Академияи миллии
илмҳои Тоҷикистон, н.и.ф.

Саидҷаъфарова П.Ш.

Муқарризи №1

Сарҳодими илмии шуъбаи сотсиологияи
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,
доктори илмҳои фалсафа

Қаҳоров Ғ. Ғ.

Муқарризи №2

доктори илмҳои фалсафа,
профессори кафедраи чомашиносии
Донишкадаи иқтисод ва савдои ДДТТ

Солиҷонов Р.

Имзоҳои Ҳайдаров Р. Ҷ, Саидҷаъфарова П.Ш., Қаҳоров Ғ. Ғ. ва
Солиҷонов Р.-ро тасдиқ мекунам
Нозири калони кадрҳои ИФСҲ-и АМИТ

Шозедов Х.

«11» апрели соли 2022